

OBRTNI VESTNIK

Državna licejska knjižnica
Ljubljana.

glavni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«

izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . 48 K
polletno . . . 24 »
četrletno . . . 12 »
posamezna številka . . . 2 »

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Celju in
slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Dunajska cesta 20.

Cene inseratom:

Pri 1 × objavi $\frac{1}{4}$ str. 1000 K
» » » $\frac{1}{2}$ » 500 »
» » » $\frac{1}{4}$ » 260 »
» » » $\frac{1}{8}$ » 140 »
» » » $\frac{1}{16}$ » 75 »
Pri 12 kratni objavi 5%, pri
24 kratni obj. 10% popusta.

IV. letnik.

V Ljubljani, 4. avgusta 1921.

Štev. 15.

K sestavi enotnega obrtnega zakona.

Poročilo dr. L. Štampiharja na obrtnem shodu v Slovenski Bistrici.

(Konec.)

Naš program, ki temelji na resolucijah mnogobrojnih trgovskih in obrtniških shodov ter je stvarno edino utemeljen, se torej glasi: Boj proti svobodi, izvedba dokaza usposobljenosti za rokodelske obrte vsaj v avstrijskem obsegu ter za vse trgovinske obrte tudi preko tega obsega.

V zvezi s tem hočemo obravnavati koncesijsko načelo, posebno kar se vaših obrtov tiče. Trgovski stan se je v zadnjem času postavil na stališče, da bi bilo koncesijsko načelo opustiti. Glede tistih Vaših obrtov, ki so podvrženi koncesiji, bomo morali iz javnih ozirov zahtevati, da ostanejo še nadalje, predvsem v zaščito že obstoječih obrtov, koncesionirani v dosedanem obsegu.

Glede državne uprave trgovine moramo vstrajati na stališču, da bodi za vse zadeve, ki se obrtnega stanu in obrtne politike tičejo, pristojen minister trgovine in industrije ter njegovi uradi. Dogaja se večkrat, da drugi resorti preveč posegajo v naše zadeve, pri čemer opazujemo, da so posamezni uradi neenako dotirani in so vsled tega nekateri izmed njih naravnost ekspoziture političnih strank. Ako samo primerjamo uradniški status poverjeništvu za socialno skrbstvo v Ljubljani s statusi drugih poverjeništev, vidimo tu gotove hibe in pristranost. Uvidevamo v polni meri kompetenco uprave za socialno politiko, ki temelji na zakonu, ali zahtevati moramo bolj enakomerno dotiranje posameznih upravnih panog. Vse to omenjamo, ker nam jasno predočuje dejanski položaj in ker moramo zahtevati, da bodi v bodočem obrtnem zakonu zajamčen ministrstvu za trgovino in industrijo pristojnost za naše zadeve.

Avstrijski obrtni red ima podrobna določila o obrtniških vajencih in tudi o strokovni šolski izobrazbi, medtem ko zakon o radnjama ne ustreza našim interesom. Ker stojimo na stališču usposobljenostnega dokaza, moramo vstrajati na tem, da naj naš novi obrtni red natančno določi vajeniško in sploh službeno razmerje

ter statuirati tudi pogoje, v koliko nadomešča dovršitev strokovnih šol normalno vežbanje in pomočniško doba.

Nadalje zahtevamo, da imej novi obrtni zakon podrobna določila o združnem pravu. Avstrijski obrtni red je tozadevno stal na precej modernem stališču ter vstrajamo na svoji združni organizaciji. Združno organizacijo bi bilo, kot smo že ponovno povdarili, izpopolniti le v toliko, da se pospeši snovanje strokovnih zadrug in zadrug sorodnih obrtov, ker s kolektivnimi zadrugami, posebno v večjih krajih, nimamo dobrih izkušenj. V tem oziru bi bilo samo nadaljevati pot, ki jo je že nastopila naša deželna vlada s svojimi združnopravnimi naredbami. Zdruge in zveze naj bodo obligatorične, ter jim mora novi zakon predvsem zagotoviti pravico, da vlada o vseh zadevah stanovskega in gospodarskega značaja čuje njihovo mnenje. Krepka in delavna združna organizacija je opora za vlado samo, ker njeni predstavitelji s svojim strokovnim znanjem in s svojimi nasveti lahko koristno sodelujejo pri upravi in zakonodaji.

V zvezi s tem je vprašanje trgovskih in obrtniških zbornic. Srbski zakon o radnjama govori tudi o zbornicah in določa njih delokrog, medtem ko je pri nas ta urejena s posebnim zakonom. Srbski zakon je uvedel ločene zbornice za obrt, za trgovino, za industrijo, ter delavske zbornice, medtem ko je v drugih pokrajinah Jugoslavije izvedeno načelo enotnosti zbornic. Po izkušnjah, ki jih imamo mi in tudi inozemstvo, je gornja cepitev neprimerna. Delo trgovskih in obrtniških zbornic je splošno gospodarskega značaja; vprašanja kot carinsko, prometno, pripravljanje materiala za trgovinske pogodbe, zavarovanja vseh vrst, tarifne zadeve, strokovne šolstvo, trgovska in obrtna zakonodaja zadevajo vse tri stanove, vsled česar bi provzročila cepitev dela samo veliko podražitev institucije ter bi kljub temu ostala potrebna sintenza vseh treh strokovnih stališč, predno bi elaborati dosegli svoj namen, da služijo vladi kot strokovno navodilo. Pač pa smo za to, naj se znotraj enotnih trgovskih in obrtniških zbornic uvede avtonomija za obrt, trgovino in industrijo. Na zunaj pa naj zbornice ostanejo enotno skupna gospodarska reprezentanca produktivnih stanov.

To so v glavnem naše zahteve glede obrtne zakonodaje. Pri izjednačenju obrtnega zakona bomo morali z vso vneimo zastopati te svoje postulate, da bomo zma-

gali. Zato pa je potrebno, da bo za našimi zastopniki stal solidarno celokupni slovenski obrtniški stan.

H koncu si bom dovolil, predlagati resolucije, ki se opirajo na moj referat, in ki so jih v glavnem sprejeli vsi novejši obrtniški in trgovski shodi. Te resolucije so, gospodje zborovalci, danes tembolj aktualne, ker stojimo neposredno pred ureditvijo enotnega obrtnega zakona za vso državo. — Resolucije se glasijo.

1. Enotnost obrtnega zakona za celo kraljevino smatramo za potrebno, izrekamo se pa proti razširjenju zakona o radnjama na celo kraljevino, ker njegova določila ne ustrezajo stopnji razvoja, ki jo je pri nas dosegla trgovina, obrt in industrija, temveč smo za nov moderni obrtni zakon, ki bo gospodarskim razmeram cele države pravičen in v katerem bodo izražena vsa v naslednjih točkah 2—3 navedena načela.

2. V obrtnih vprašanjih je zagotoviti kompetenco ministrstvu za trgovino in industrijo.

3. Za obrt zahtevamo ohranitev in izpopolnitev obrambe po sposobnostnem dokazu, ker treba varovati obrt obrtnikom. Le tako je mogoče osigurati našemu obrtniškem naraščanju poklicno samostojnost.

4. Ohraniti in razširiti je v avstrijskem obrtnem redu zajamčeno obrtniško združeno organizacijo, predvsem po strokah ter na temelju obveznega članstva. Istotako mora biti osigurana pravica obširnega sodelovanja v državni obrtni upravi. Potrebna je institucija državnih združnih inštruktorjev v pomoč in svet stanovskim in gospodarskim združbam.

5. Izrekamo se za to, da ostanejo trgovske in obrtniške zbornice skupno zastopstvo trgovine, industrije in obrta. Posameznim trem panogam: industriji, trgovini in obrtu je zagotoviti v skupni zbornici za stvari, ki se tičejo posamezne panoge, potrebno avtonomijo. Odločno se izrekamo proti vsaki delitvi sedanje skupne institucije v industrijske, obrtne in trgovske zbornice. Vsaka delitev bi vodila le do občutne slabitve v stvarnem in finančnem pogledu ter bi imela za posledico le oslabitev delazmožnosti in uplivnosti zbornic.

6. Izvolimo odsek: ki naj sodeluje pri vseh važnih zakonodajnih načrtih državne in dež. uprave, in sicer sporazumno z zastopniki kranjskih dež. zadrug, skupno z zvezo v Ljubljani.

Mezdna pogodba s posebnim ozirom na kratkodobno obolenje delojemalca.

Sredi svetovne vojne je izšla v obliki ces. naredbe z dne 19. 3. 1916., d. z. 69. takozvana tretja novela k obč. drž. zakonu, obsegajoča med drugim nova določila o mezdni pogodbi. Kakor je bilo v splošnem to naredbo kot korak k izpolnitvi in pojasnitvi dotodanjih predmetnih določb pozdraviti, vendar ni našla novele niti med delavstvom, kateremu je brezdvomno prinesla obsežne pravice, prijaznega odmeva. Izšla je pač preko parlamenta potom cesarske naredbe, potem ko je bila obravnavana in sprejeta le v avstrijski gosposki zbornici. Na marsikterem njenem določilu se opaža, da je ob njenem postanku pač sodelovala teoretična znanost, ne pa praktično življenje poslanske zbornice.

Toda niti po tej noveli nimamo enotnega prava o mezdni pogodbi, glede katere so že danes v prvi vrsti merodajni posebni zakoni, kakor VI. poglavje obrtnega reda, zakon o trgovskih pomočnikih, rudarski zakon, poselski red itd. Le, če in v kolikor ti zakoni in predpisi ne vsebujejo določb o mezdni pogodbi, veljajo določbe obč. drž. zakona v obliki omenjene cesar. naredbe. To stoji tudi v skladu z določbo § 72. obrt. reda, ki pravi, da prihajajo glede razmerja med samostojnimi obrtniki in njih pomožnimi delavci subsidiarno, torej v drugi vrsti v pošteved predmetne določbe obč. drž. zakona.

V paragrafih 1154.—1174. uravnava sedaj ta zakon službeno razmerje med delodajalci in delojemalci. Določa pojem službene pogodbe, narekuje delavcu dolžnost, da mora pogojena dela tam opravljati in sicer samo ona dela, ki so po okolnostih prikladna in urejujejo dospelost delavčeve pravice na izplačilo zaslužka. Ugotavlja dolžnost gospodarjevo, da izplača delavcu mezdo, četudi ni bil popolnoma zaposlen, češar seveda ni smel zakriviti delavec. Za obrtnika je dalje važna določba o končanju delovnega razmerja in o pravici delavca, glasom katere mu mora dati gospodar po odpovedi službe pimeren čas prosto, da si more poiskati novo službo.

Vsega tega vendar ne bomo podrobneje obravnavali, ker nas pred vsem zanimajo določbe tega zakona glede slučajnih zaprek, radi katerih delojemalec (pomočnik, delavec, vajenec) ne more vršiti svojega posla. Ali mu je med obolenjem izplačevati mezdo? Ali se smejo odračunavati dajatve bolniške blagajne in rente nezgodne zavarovalnice od mezde?

Poglejmo, kaj določa v tem oziru zakon, ki razpravlja kočljivo zadevo v svojem § 1154. b! Ta slove:

»Delojemalec obdrži svojo pravico na plačilo, če je po najmanj štirinajst dnevnem službovanju vsled bolezni ali nezgode zadržan primeroma kratko, a ne za teden presegajočo dobo opravljati svojo službo, ne da bi tega namenoma ali iz velike nemarnosti zakrivil. Isto velja, če je vsled drugih važnih, njegove osebe se tičočih vzrokov brez njegove krivde oviran na službovanju.

Zneske, katere prejema delojemalec za dobo zadržka na podlagi javno-pravnega zavarovanja, more delodajalec odtegniti z onim delom, ki odgovarja razmerju njegovega dejanskega prispevanja k skupnemu zavarovalnemu prispevku.

Ker obrtni red ne vsebuje nobene take določbe, velja ravno citirani § 1154. b. o. d. z. na polju obrtnega prava kot popolnoma novo pravo, dočim za trgovske pomočnike ne velja, ker urejujeta isto vprašanje §§ 8. in 9. zakona o trg. pomočnikih.

Zakon skuša torej utrditi delovno razmerje s tem, da pusti izplačevati mezdo, četudi delavec ne dela. S tem je kršeno načelo, da se mezda izplačuje samo pod sledečimi pogoji:

1. Delovno razmerje je moralo trajati pri istem gospodarju najmanj 14 dni.

2. Zapreka, radi katere je delavec izostal od dela je morala biti povzročena le po bolezni, nezgodi ali po drugih važnih, delavčevo osebo tičočih vzrokov.

3. Zadržka ni smel delavec namenoma, premišljeno ali z veliko nemarnostjo zakriviti.

4. Zadržek je smel trajati le primeroma kratko, en teden ne presegajočo dobo.

Obrtnik torej ne sme odtrgati mezde svojemu delavcu, ki radi navedenih vzrokov ne pride na delo. Istotako mu mora izplačati polno mezdo, če pod istimi pogoji nastop dela zamudi.

Važni vzroki, radi katerih delavec izostane od dela, pa mora v zvezi temu prejeti mezdo, so med drugimi: če je poklican na sodnijo za pričo ali stranko ali, če radi nabora ali vojaškega pregleda delo zamudi ali, če izostane od dela radi izvrševanja javno-pravnih funkcij, kakor kot prisodnik obrtnega sodišča, davčne komisije, načelstev zavarovalnih zavodov ali pri izvrševanju aktivne volivne pravice. Tako se mu mora tudi plačati mezda, če službo zamudi v slučaju obolenja žene, otrok ali drugih svojcev.

Na drugi strani more gospodar odtegniti delavcu mezdo, če je sam kriv odsotnosti od dela ali zamude. Ako si je v pretepu ali pijanosti poškodoval ali nakopal bolezen in izostal od dela, nima pravice na izplačilo mezde. Ravnotako, če mora odsedeti zaporno kazen. V teh slučajih je delavec pač sam zakrivil oviro, radi katere sploh ni ali ni pravočasno prišel na delo.

Če pa prejema za časa trajanja zadržka (bolezen, nezgoda) denarne dajatve od kake delavske zavarovalnice, to je, boleznino od bolniške blagajne ali rento od nezgodne zavarovalnice, je delodajalec upravičen odtegniti od mezde oni del teh denarnih dajatev, katerega prispeva k zavarovanju. Ker delodajalec vplačuje v bolniško blagajno eno tretjino celotnega prispevka, more med boleznijo izplačano mezdo pod gori omenjenimi predpogoji skrajšati za eno tretjino boleznine, dočim more v slučaju obratne nezgode odtegniti od mezde celotno lečevno leto, ker plačuje delodajalec celoten nezgodno-zavarovalen prispevek iz svojega.

To vse velja, kakor že rečeno, le pri odsotnosti od dela, katera traja manj od enega tedna. Če traja odsotnost več kot en teden, je po splošni razlagi zakona izplačati mezdo za en teden. Nedopustno je tudi sešteti različne slučajne zapreke in odsotnosti pri enem gospodarju. Vzlic temu, da je že enkrat pri istem gospodarju izostal od dela, ima delavec še vedno pravico do izplačila mezde pri prihodnji manjši odsotnosti od dela.

Opozoriti pa je, da ta določba ni prisilno pravo (ius cogens). Po § 1164. obč. drž. zak. se more namreč veljavo gori navedenega § 1154 b popolnoma ali za posamezne slučaje izključiti. Tako pogodbo more vsak delodajalec skleniti z delavcem ob vstopu v službo in ni treba, da bi bila pismena. Ustni dogovor zadostuje. Izrečno določilo, da se izključuje veljavnost § 1154. b., se more sprejeti tudi v delovni red. Za one delavce, ki že služijo, velja tako določilo o delavnem redu samo, če vsak posamezni delavec soglašja s to novo določbo o delovnem redu.

Nadaljne določbe cesarske naredbe, o kateri raspravljamo, nalagajo posebne dolžnosti delodajalcem, kateri uporabljajo delojemalce, ko stanujejo z onimi v skupnem hiševanju. Te dolžnosti so omejene na skrb med boleznijo in obstojajo le za one delojemalce, ki niso podvrženi bolniškemu zavarovanju. Po obstoječem pravu so pa to le mestni in kmečki posli ter poljedelski delavci, obrtniki pa imajo za slučaj boleznini svoje delovne moči zavarovane. Vsled tega se s temi določbami ne bomo podrobno pečali.

Ker se pogosto ponavljajo pritožbe obrtnikov in industrije, da delavci s simulacijo povzročajo manjša obolenja, med katerimi dobivajo boleznino in polno

mezdo, je bilo umestno opozoriti na tozadevna poslovna določila, ki omogočajo delodajalcem, da v interesu razvoja, obrti in industrije izključijo vsako zlorabo tega privilegija.

Zapisnik

ustanovnega občnega zbora zadruga mesarjev, klavcev in prekajevalcev za politična okraja Kranj in Radovljica s sedežem v Kranju, ki se je vršil v ponedeljek, dne 18. julija 1921 v gostilni Matej Goloba v Kranju, se je udeležilo 47 članov, kot zastopnik ministrstva trgovine in industrije združni nadzornik gosp. dr. Josip Munih in kot zastopnik deželne zveze obrtnih zadrug tovariš Franchetti.

Gospod združni nadzornik dr. Munih otvori ob pol 4. uri zborovanje in pojasne pomen obrtnih zvezi strokovnih zadrug ter apelira na navzoče člane, da zastavijo vse svoje moči v prid in korist mesarskega obrta. Nato je zvezni načelnik tovariš Franchetti poročal o najvažnejših točkah združnih pravil in pojasnil vse v pravilih določene dolžnosti, ki jih morajo združni člani spolnovati proti zadrugi in združnemu načelstvu. Zlasti je omenjal važnost glede priglasitve in odglasitve pomočnikov in vajencev in opozoril, da morajo vsi mojstri v bodoče sklepati učne pogodbe pri združnemu načelstvu.

Pri volitvi načelstva se je sprejel predlog, da se naj volitve vrše z vsklikom in je bil z velikim navdušenjem izvoljen soglasno za prvega združnega načelnika tovariš Matevž Hafner iz Škofje Loke, za podnačelnika je bil izvoljen tovariš Anton Jamnik iz Kranja, za odbornike tovariši Anton Belhar iz Tržiča, Matevž Wergles iz Jesenic, Ivan Avguštin iz Radovljice, Karol Lorenc iz Javornika, Ivan Zrimec iz Bleda in N. Osterman iz Kranja; za odbornikove namestnike so bili izvoljeni tovariši Josip Perko iz Tržiča, And. Herman iz Jesenic in Miha Stirn iz Kranjske gore. Za računске preglednike tovariša Franc Bogataj iz Železnikov in Pavel Peršuti iz Gorenje vasi.

Po § 28 združnih pravil so bili izvoljeni za zapornike tovariši Peter Horvat za Javornik, Anton Jeršin za Cerklje, Anton Hafner za Škofjo Loko, Franc Marolt za Poljane, Franc Bogataj za Železnike, Blaž Jeglič za Tržič, Josip Ambrožič za Jesenice in Ivan Vidove za Zalogo.

Po izvršeni volitvi je prevzel predsedstvo novo izvoljeni načelnik, ki se je v lepih in vznešenih besedah zahvalil za izvolitev ter je obljubil vse storiti, kar bode mogoče, da se čim preje mesarska obrt povzdigne do iste višine, kakor zasluži. Pozval pa je vse združne člane, zlasti pa člane združnega načelstva, k skupnemu in vstrajnemu delu, ker le v skupnosti in slogi je moč in koder je moč, tam je veljava in koder je veljava, tam so uspehi.

Po poročilu o proračunu za leto 1921., ki se je soglasno sprejel, se je določila združna doklada za leto 1921 za vsakega člana po 50 kron.

Pri točki slučajnosti se je sprejel predlog glede spremembe pravil, da se naj v pravilih določeno število odbornikov, ki morajo stanovati na sedežu zadruga, opusti.

Na ustanovnem občnem zboru zadruga mesarjev, klavcev in prekajevalcev za politični okraj Kranj in

Radovljica dne 18.-7. 1921 v Kranju zbrani obrtniki protestirajo maksimovanju cen mesu.

Danes, ko so vsled vojske nastale izvanredne razmere, prenehale in zopet nastale, v trgovini svobodna konkurenca, smatrajo zborovalci, da je tudi za konsumenta najugodnejše, da se vpelje svobodna trgovina tudi pri mesarski obrti.

Odločno zahtevajo, da oblast ne smatra mesarski stan za stan, ki bode morda narod izžemal, ampak da se mu prizna ugled, kateri mu tiče in ono svobodo, ki jo uživajo vsi drugi obrtniki.

Po pozivu k skupnemu in složnemu delu za procvit mesarskega obrta je načelnik gospod Matevž Hafner zaključil lepo uspeli ustanovni občni zbor ob 6. uri popoldan.

Glede ureditve uradnega delovanja združnega načelstva se je sklenilo, da uraduje vsak pondeljek od 1—3. ure v pisarniških prostorih obrtne zadruga v Kranju. Vsa nadaljna pojasnila se bodo zglasovala v »Obrtnem Vestniku«, katerega naj si vsak združni član naroči.

Obrtniški shod v Ljutomeru.

Dne 17. julija t. l. je bil od tukajšnjega trgovsko-obrtnega društva sklican obrtni shod pod predsedstvom načelnika Velnarja. Na tem shodu so predavali: obrtno-združni komisar Založnik o pomenu organizacijskega dela med obrtništvom, župan Kukovec o vprašanju železniške zveze Ljutomer s Prekmurjem in Ormožem, poslanec Drogenik o kulturnem in socialnem delu med obrtništvom, Janko Horvat o bolniški blagajni. Vsi predavatelji so za svoja izvajanja želi obilo pohvale. Na shodu so bili tudi zastopani delavci in je v njihovem imenu govoril gosp. Salamun iz Gornje Radgone o bolniški blagajni. Sprejete so bile sledeče resolucije:

1. odločen protest proti nečuvnemu postopanju republike Avstrije, ki poljubno vsak trenutek ukine železniško zvezo Maribor—Radgona, z zahtevo, da vlada napravi temu konec z zasedbo te proge po naši vojski,

2. zahteva po čimprejšnjem zgrajenju železniške proge Prekmurje—Ljutomer—Ormož (ali Središče),

3. nujna zahteva, da se okrajna bolniška blagajna, katera se je svoječasno brez povoda odnesla v Gornjo Radgono, nemudoma spet spravi v Ljutomer, kjer je sedež politične oblasti in največ zavarovancev,

4. zahteva po takojšnji izvolitvi kontrolnih odborov v centralno bolniško blagajno in vse njene poslovalnice.

Oba shoda sta se vršila na prostornem Vavpotičevem vrtu ob obilni udeležbi in se je istotam razvila na večer zelo prijetna zabava ob marljivem sodelovanju domače godbe.

Delavske zbornice.

Svoječasno je bila v Zagreb sklicana anketa, ki bi se imela baviti z ustrojem delavskih komor v Jugoslaviji. Do realizacije do danes še ni prišlo.

Delavskih komor (zbornic) je mnogo tipov, ali najdovršenejše so v Nemčiji. Najstarejše komore so v Belgiji. Leta 1887 so v Belgiji po zakonu ustrojene

»Conseils de l'industrie et du travail (industrijski in obrtni sveti). V njih so bili enako zastopani delodajalci in delavci, kar je dovajalo do mnogobrojnih in nepotrebnih sporov. Njihova naloga je posredovanje v sporih glede dela in prednašanje mišljenja želj in predlogov socialno-političnega značaja državnim in komunalnim oblastim.

Holandske »Kamers vo arbeid«, (Komore dela), osnovane z zakonom leta 1897, istotako sestojte iz enakega števila delodajalcev in delavcev. Njihovo delovanje je minimalno.

Na Francoskem so bile »Conseils du Travail« ureslabo uplivala na njihovo delovanje in so bile povsem brez moči, dokler niso bile uzakonjene l. 1904. Komora je razdeljena v toliko odsekov, kolikor vrst obrti je v dotičnem mestu. Vsak odsek ima sorazmerno članov, kolikor je pač močna dotična stroka obrti, število delavcev in delodajalcev pa je enako. Aktivno volilno pravico imajo stanovske organizacije in obrtna sodišča. Glavna naloga komor je dajati informacije, zasledovati socialno zlo, poročati oblastim, pomagati pri socialno-političnih raziskavanjih in končno s'iviti predloge za spremembo ali razširjenje kakega zakona v zaščito delavstva.

Italijanske »Camere del lavoro« in podobne švicarske niso faktično nikakšne delavske komore, ker so financijelno navézane na pomoč občin.

V Srbiji so bile »Radničke komore« ustrojene l. 1908 z »zakonom o radnjama«.

Pobliže si je treba ogledati delavske komore v Avstriji in Nemčiji.

Obe državi imate poleg delavske tudi uradniške, Avstrija tudi časnikarske komore. Njihova naloga je ščititi interese onih, koje zastopajo, in to na vseh poljih javnega življenja. Njih glavni namen je torej sledeč:

a) Podajati oblastim in zakonodajnim činiteljem poročila, mnenja in predloge o urejanju delavskih odnošajev, zaščiti delavcev in nameščencev, o delavskem zavarovanju in posredovanju dela ter o vseh zadevah, ki se tičejo obrti, industrije, trgovine in prometa in spadajo v interesno sfero delavcev in nameščencev, končno o stanovanjskih razmerah, o ljudski prehrani, narodnem zdravju, in izobrazbi teh slojev.

b) Izražati mnenje o osnovah poedinih zakonov, o zakonih samih, in drugih predpisih, tičočih se delavcev in nameščencev.

c) Izražati mnenje o ustroju in organizaciji javnih zavodov in uredb, ki služijo pospeševanju obrti, industrije, trgovine in prometa.

č) Aktivno sodelovati pri obrtnih in gospodarskih upravnih oblastvih za povzdigo gospodarskega in socialnega položaja delavcev in nameščencev.

d) Pošiljati zastopnike v druge korporacije, ki se tičejo delavcev in nameščencev.

e) Vzdrževati vezi s strokovnimi zvezami delavcev in nameščencev.

f) Voditi statistiko o gospodarskem in socialnem položaju delavcev in nameščencev, o delavnih in plačilnih pogojih, o kolektivnih pogodbah, štrajkih, prokretih itd.

g) Skrbeti za gospodarsko in socialno povzdigo delavcev in nameščencev, zlasti za doseg kolektivnih pogodb za pobijanje nezaposlenosti, za posredovalnico dela, za primerna stanovanja, za povoljno hrano delavcev in njihovih obitelji, nadalje za izpolnjevanje

higijenskih predpisov v tvornicah in delavnicah potom posebnih nadzorstvenih organov, sestojčih iz strokovnjakov in delavcev.

Kompetenca delavskih komor obsega torej na kratko: delovne odnose, zaščito delavcev in nameščencev, socialno zavarovanje, posredovalnice dela, skrb za stanovanja, ljudsko prehrano, zdravstvo in izobrazbo delavcev in nameščencev, — problemi, ki so dobili posebno po vojni eminentno važnost. Tudi proizvodnja in trgovska politika spada v delokrog teh komor. S tem se daje delavcem in nameščencem možnost, da dajo inicijative javnemu in zakonodajnemu življenju in postanejo eden izmed odločujočih činiteljev celokupnega narodnega življenja. Tako bi se mesto negativnega kritiziranja oprijeli pozitivne politike in dobili zdrave vpoglede v svet in življenje. Ne čutili bi se le kot pariže, ki morajo druge ubogati, nego kot ravnopraven in soodgovoren činitelj javnega življenja. To je vodilna misel, ki nas silí, da propagiramo tudi za našo državo delavske komore s čí mnajširšo kompetenco.

† Milorad Drašković.

V Delnice, v ogrskem kotaru na Hrvatskem, se je priklatil zapeljani mladenič komunistične stranke, mizarški pomočnik Alija Aliagić, z namenom in naročilom, da usmrti ministra Milorada Draškovića. Iskal ga je, kakor kak ropar ter ga našel sedeti s svojimi štirim ljubljenski otroci v parku. In ko je prišel do njega, je hladnokrvno oddal strel iz browninga iz distance nekaj korakov. Zadel je ministra v srce, da se je takoj zgrudil na tla...

Mrtev oče v krogu svojih štirih otrok...

To so junaški čini komunistične stranke.

Pokojni minister Milorad Drašković je eden največjih naših mož, ki je s svojo vsestransko spretnostjo in s svojim velikim talentom pomagal graditi našo državo. Pri tem je pa pazil na državi nevaren komunizem, da se preveč ne razpase; zato je izdajal proti temu najodločnejše ukrepe.

Komunistom to njegovo delovanje seveda ni ostalo prikrito, pa tudi on sam kot mož, ki se je zavedal, da je njegova dolžnost delati v korist države in naroda, ni tega skrival. Tega on ni skrival niti ne pred komunisti.

In ker so vedeli, da je v ministru Draškoviću posebljen največji državnik in je kot tak sposoben, da izpodnese tla komunističnemu pokretu, zato so koncentrirali proti njemu ves svoj bes in svoj gnjev ter so končno — naročili atentat nanj. S tem atentatom so si pa komunisti sami spodnesli tla.

Minister Drašković je padel za ideale vsega troimenega naroda. Žrtev je velikanska, taka, da bo komunizem ob tej žrtvi moral izginiti s površja — za vsako ceno!

Zadružna naznanila.

Obvezni polletni tečaj na državni podkovski šoli v Ljubljani se prične dne 1. oktobra t. l. Za vstop v tečaj je vložiti na vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani do 10. septembra t. l. prošnjo ter ji priložiti:

1. rojstni in krstni list; 2. domovinski list; 3. zadaje šolsko izpričevalo; 4. učno izpričevalo; 5. ubožni list in 6. npravstveno izpričevalo. — Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci dobivajo redne državne podpore ter imajo prosto stanovanje v zavodu, skrbeti pa morajo za hrano in potrebne učne knjige sami. Poleg podkovstva se poučuje ogledovanje klavne živine in mesa. — **Vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani.**

»Slovensko obrtno društvo v Brežicah« priredi za brežiški okraj »I. obrtno razstavo« od 14. do 21. avgusta 1921 za izdelke mojstrov, pomočnikov in vajencev. Razstava se vrši v zgoraj omenjenem času v gradu »Viteška dvorana« v Brežicah. 21. avgusta ob 4. uri popoldne zaključek razstave, združen z veliko ljudsko veselico.

Deželna zadruga dimnikarjev za Slovenijo v Ljubljani, opozarja vse člane, kateri še niso zadružno loklado za drugo polovico leta 1921 plačali, naj to v najkrajšem času store, ker rok za plačevanje je potekel že 1. julija 1921. Proti malomarnejem se bo upravnim potom postopalo.

Deželna zadruga dimnikarjev za Slovenijo v Ljubljani pozivlja vse one člane, kateri se hočejo vdeležiti rednega občnega zbora naših tovarišev in bratov Hrvatov v Zagrebu, dne 15. avgusta ob 2. uri popoldan, da se snidemo dne 14. avgusta v Zagrebu, kjer se vrši sestanek ob 8. uri zvečer v gostilni »k Slovenec« u Frankopanjskoj ulici, broj 7.

K obrtnemu shodu v Slovenj Bistrici. Ker še nismo prejeli referatov s tega shoda, niti sprejetih resolucij, jih pač ne moremo priobčiti. Obljubljeno nam je za prihodnjo številko.

Upravništvo.

Kako se tke. Kdor se zanima za tkanje, naj pride na ljubljanski velesejm, kjer bo poseben oddelek za belokranjsko domačo obrt, na katerega posebno opozarjamo somišljenike širom slovenske domovine. — Tkalo se bo platno, tanko in debelo, laneno, konopneno in bombaževinasto, dalje trpežni traki za vezanje vreč in drugih stvari. Kmetiškemu ljudstvu bo dana prilika, da si natanko ogleda vse to na sejmu, kjer bodo Belokranjčice vse to delale. Na te stvari opozarjamo zlasti prebivalce onih krajev, kjer se še seje lan in prideluje predivo. Belokranjske statve so sila priročne in izdelovanja platna se je lahko priučiti. Razstavo teh stvari vodi delavni nadučitelj Božo Račić v Adlešičih. Zanimali se bomo za to zadevo, ker je vredna in potrebna pažnje z gospodarskega stališča.

Vinski oddelek na ljubljanskem velesemlju. Na ljubljanskem velesemlju, ki bo od dne 3. do 12. septembra, bo v posebnem vinskem oddelku paviljona »G« razstavljenih čez 150 raznih izbranih vinskih vrst iz najboljših štajerskih in kranjskih vinskih gor. — Vina se bodo točila v razstavnem prostoru po kozarčkih, tako da bo mogel vsak obiskovalec in interesent pokusiti različne vrste ter obenem skleniti s producenti tudi kupčijo. Na ta način si bo lahko marsikateri gostilničar, oziroma vinski trgovec, prihranil mnogo časa in stroškov, ki bi jih moral drugače žrtvovati za potovanje in iskanje dobre kapljice po raznih vinorodnih krajih. Razstavljalci-producenti bodo razvidni iz posebnih seznamkov. Nadaljna tozadevna pojasnila daje v Ljubljani g. višji kletarski nadzornik Fran Gombáč (Dunajska cesta 38) in »Kmetijska družba za Slovenijo«, v Mariboru pa vinarški odsek.

Carina na sladkor ne bo zvišana. Finančni svet je odbil prošnjo neke domače sladkorne tvornice, da se zvišaj carina na uvoz sladkorja.

Nova pridobitev. Na prošnjo poljedelskega ministrstva je sklenilo ministrstvo za prosveto uvesti v osnovnih šolah pouk v vinarstvu in sadjereji, seveda samo v tistih krajih, kjer je vinoreja ali sadjereja dobro razvita. V prvi vrsti pride v poštev Slovenija.

Čevljarska gospodarska zadruga se je osnovala za Selško dolino v Železnikih, Namen zadrugi je skupno nakupovanje surovin in razpečavanje čevljev. V doglednem času pa se ustanovi tudi skupna delavnica.

Strokovnim zadrugam v Sloveniji! Za Obrtni koledar za leto 1922 bo upravništvo razposlalo te dni naročilne pole na vse strokovne zadruge s prošnjo, da one same naberejo vnaprej odjemalce in potem javijo po vposlani naročilni poli število koledarjev zanje. Cena koledarju za sedaj še ni določena, vendar pa ne bo mnogo presejala lanske. Koledar bo razposlan potem Strokovnim zadrugam, kjer ga bodo člani oz. naročniki sami dobili. Upravništvo bo skrbelo, da bo koledar zanimiv in kot tak vsakemu obrtniku potreben. Strokovne zadruge dobijo 10% provizije.

Razno.

Pokrajinski kraljevi namestnik za Slovenijo gosp. Ivan Hribar. Dne 26. julija t. l. je dospel kraljevi namestnik g. Hribar v Ljubljano, da prevzame poverjeno mu mesto. Sprejem na kolodvoru je pričal, kako so se vsi veselili njegovega prihoda na tako mesto. Kdo ne ve, kaj je on storil za Slovanstvo, za Slovenijo in posebej še za Ljubljano. In v teh najresnejših časih bo gosp. kraljev namestnik zopet prav prišel. Prepričani smo, da bo on s svojo odločnostjo, nesebičnostjo in požrtvovalnostjo spravil marsikaj na pravi tir. Ob veličastnem sprejemu na kolodvoru je tudi pozdravil g. kraljevega namestnika v imenu obrtniškega stanu g. Franchetti, priporočujoč se mu za naklonjenost.

Posnemanja vredno. Na našo notico v zadnji številki »Obrtnega Vestnika« pod naslovom »Več mladenk iz Mežiške doline« smo prejeli od gosp. Marije Simonič, šivilje pri Sv. Urbanu pri Ptujju sledeče vrstice: »Pripravljena sem sprejeti jedno učenko iz Mežiške doline, da jo izučim za šiviljo. Zasigram ji za časa učne dobe vso oskrbo.« — Upravništvo se zahvaljuje gornji dobrotnici za velikodušnost in je oddalo to prijavo na primerno mesto.

Podgane bežijo. Čitali smo v ljubljanskih dnevnikih, da je izstopil iz komunistične stranke steber te stranke, Ljudevit Vencajz. Ali misli g. Vencajz, da je sedaj manj breznačajen, nego je bil preje. V naših očeh on je in ostane komunist in s tem mora računati država, pri kateri je v službi. Po našem mnenju si s tem ni izboljšal stališča kot državni uradnik.

Dospelost davkov. Začasni zakon o proračunskih dvanajstinah z dne 27. 6. 1921 »Službene Novine« hr. 154 določa, da dospevajo neposredni davki, državni pribitki in avtonomne doklade v plačilo dne 1. 2., 1. 5., 1. 8., in 1. 11. vsakega leta, vsakokrat za tekoče koledarsko četrtletje, torej n. pr. 1. februarja za dobo

od 1. januarja do konca marca itd. Le rentnina in dohodnina, ki se pobirata z odbitkom pri izplačilu rentnini ali dohodnini zavezanih prejemkov, zapadeta ob dosedanjih rokih, ki jih določata §§ 134 in 235 zakona o osebnih davkih. Dospeli davki s pribitki in dokladami vred se prisilno izterjujejo, ako se ne plačajo tekom 14 dni po dospelosti. Izpremenjeni roki dospelosti se uveljavijo s 1. 8. t. l. za vse davke, izvzemši druge polovice dohodnine za l. 1921, ki se izjemoma iztirja ob dosedanjem roku, to je 1. dec. 1921. V zvezi z izpremembo rokov dospelosti izpremeni se tudi računanje zamudnih obresti. Te se računajo od zaostankov, ki dospevajo v plačilo od 1. 7. 1921 dalje s 50 v od vsakih 100 K zaostalega davka z državnimi pribitki in avtonomnimi dokladami vred za vsak mesec (6% na leto). Drobci v denarju pod 100 K in drobci v mesecih se pri računanju ne vpoštevajo, zamudne obresti odpadejo, ako vsakokratni davčni zaostanek z državnimi pribitki in avtonomnimi dokladami vred ne presega 100 K.

Razmere na carinarnici v Ljubljani. Na mnogobrojne pritožbe trgovstva je Zveza trgovskih gremijev in zadrug naprosila ministra dr. Kukovca za posredovanje, da bi se poslalo dovoljni broj kvalificiranoga carinskega uradništva v Ljubljano in olajšal carinski postopek za hitrejšo odpremo blaga. Minister dr. Kukovec je interveniral pri finančnem ministru dr. K. Kumanudiju, ki je obljubil, da bo takoj vse potrebno ukrenil, da se zaostanki odpremi in v bodoče ne bo več zastoja.

Kaj je z lakotó na Ruskem? V vseh listih čitamo o veliki lakoti na Ruskem, ki povzroča v pravem pomenu besede »preseljevanje narodov« iz evropske Rusije čez Ural proti vzhodu. Ker se najde mnogo ljudi, celo takih, ki so nekaj let prebivali v Rusiji, pa ne morejo verjeti, da bi bila svetovna žitnica danes brez kruha, hočemo ta žalosten slučaj nekoliko pojasniti. Da je lakoti vzrok suša, ki vlada v Rusiji še v večji meri kot pri nas, je jasno, vendar moramo iskati še drugih krivcev, ki ne igrajo v narodni bedi nič manjše vloge, kot suša. To je boljševiški režim sam. Boljševiškim komisarjem ne smemo odrekati ene zmožnosti, namreč te, da so bili v stanu v najkrajšem času uničiti vse, kar je tvorilo prejšnje blagostanje carske Rusije. Zlobi in nevednosti je kljubovala le še bogata žitnica. Sistematičnemu in brezmiselnemu delu nevednih zastopnikov proletarijata, pa tudi bogati jug ni mogel kljubovati na veke. Svesti si resničnosti utrega pregovora, ki pravi, da gre ljubezen skozi želodec, so komisarji pobrali kmetovalcem vse zaloge žita do zadnjega zrna z obljubo, da bodo izdali semena o pravem času iz državnih zalog, da le zadovole rudečo armijo, ki iz hvaležnosti preganja konterrevolucionarje, od katerih nima pričakovati visokih plač in dobrega kosila za pohajkovanja in posedanje po trotoarjih. Ko je prišel čas setve, se v zalogah ni našlo semen za kmeta, ki je brez orožja in brez sile, ker bi šla vsaka izdaja v škodo »gvardejca«. Kmetje brez semen, siti brezplodnega dela in odjemanja pridelkov po državnih cenah svoje »svobodne« zemlje sploh niso posejali in so tako povzročili to velikansko nesrečo, o kateri sedaj čitamo dnevno. Sibirijo, kamor sedaj beže lačni ruski kmetje, so pred to katastrofo rešile slabe prometne razmere, ki so onemogočevale vojaške rekvizicije v večjem obsegu.

Nižnji-Novgorodski sejm, ki je igral v poslovnem prometu Rusije več stoletij važno vlogo, že tri leta ni bil obnovljen. Nižnji-Novgorodski sejmi so svetovno znani ne le trgovskim krogom, marveč po zanimivih literarnih spisih vsemu izobraženemu svetu. Sovjetska vlada je v spoznanju velikanske važnosti tega semnja odredila, da se morajo ti sejmi zopet prirejati letno. Semenj je bil otvorjen 29. julija pod vodstvom znanega ruskega veletrgovca Salaskina. Transporte blaga so spremljale do semnja posebne straže, na semnju samem pa je pomnožena milicija čuvala blago. Niso-li to čudne novice, ki prihajajo iz Rusije? Ni-li to smrten udarec podržavljenju trgovine? To so kratka poročila, ki pa jasno kažejo, da boljševiški program plava.

Veliki sejm v Novem Sadu. Ministrstvo za trgovino in industrijo je dovolilo, da se vrši v Novem Sadu od 6. do 8. avgusta obrtniško-trgovski in živinski sejm.

Krznarska razstava. V Berlinu se bo vršila 9. in 10. avgusta t. l. velika krznarska razstava. Več mesecev deluje ogromen kapital, da bo prireditelj kolikor mogoče dobro uspela. Modeli in način predelave bo gotovo zanimal tudi naše trgovce.

Znižanje cen gradbenega materiala v državnih gozdovih. V svrhu, da se olajšajo razne gradnje v državi, je ministrstvo za šume in rude sklenilo, da se znatno znižajo cene gradbenega materiala v vseh državnih gozdovih.

Nov drobiž. Finančno ministrstvo je prejelo 6 va-

gonov drobiža po 10 par in po 25 par. Novci po 10 par se oddajo takoj v promet, novci po 25 par pa se bodo nekaj časa zadržali. Zaenkrat pridejo v promet novci po 25 par, ki se kujejo sedaj v Novem Sadu in v Zagrebu.

Dobava drv za gorivo. Ravnateljstvo drž. železnice v Subotici razpisuje potom javnega natečaja dobavo 1000 vagonov prvovrstnih bukovih, hrastovih ali gabrovih sesekanih drv. Licitacija se vrši dne 31. avgusta v pisarni ekonomskega oddelka železniškega ravnateljstva v Subotici. Termin za vlaganje ponudb je isti dan do 12. ure popoldne. Dobavni razpis, vsebuječ podrobne pogoje, je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice na vpogled. Zbornica pa nima na razpolago prepisov, ki bi jih mogla interesentom izročiti.

Prodaja hmelja, vina, kazeina in sladkorja. Ravnateljstvo državnega imetja »Belje«, Lak (Baranija) ima za prodajo na zalogi 140 p hmelja, 160 p kazeina, 3000 hl starega viljanskega vina in 60 vagonov kristalnega sladkorja. Interesentje se naj obračajo neposredno na goriimenovano ravnateljstvo.

Dobava 90.000 kg kalijevega solitra. Uprava smodnišnice v Kamniku je razpisala dobavo gornje količine kalijevega solitra potom licitacije za termin 15. julija. Ker niso odgovarjale vložene ponudbe predpisom, je razpisana nova licitacija in je vložiti ponudbe najkasneje do 10. avgusta za isto blago in pod istimi pogoji, ki so na vpogled pri trgovski in obrtniški zbornici. Zbornica ima na razpolago prepisov pogojev, ki bi jih mogla izročiti interesentom.

Med slovenskimi obrtniki najbolj razširjeni list je „OBRTNI VESTNIK“. Zato inserirajte v tem listu!!!!

Izdajatelj konzorcij »Obrtnega Vestnika«.
Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.
Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

MALI OGLASI.

ANTON KUNSTEK

15, 12-15 TRGOVINA Z USNJEM

Ljubljana, Kopitarjeva ulica 4

priporoča svojo veliko zalogo usnja vseh vrst po najnižjih cenah v vsaki množini.

Sprejem več ključavničarskih pomočnikov, kateri so večji dela pri tehtnicah. Delo stalno. Plača po dogovoru. — Ivan Rebek, tovarnar tehtnic, Celje.

Urarski vajenec s 6-razredno ljudsko šolo se sprejme pri urarju Fr. Čuden, Ljubljana, Prešernova ulica št. 1. 31, 3-3

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica: K 30.000.000.—. Rezerva nad K 10.000.000.—.

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Trst, Zader.

Ekspozitura: Kranj. **Brzovjavni naslov:** Jadranska.

Sprejema: vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Rentni davek plača iz svojega.

Kupuje in prodaja: menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja: čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje. 24, 4

Obrtniki, naša moč in dobrobit sta samo v trdni organizaciji vsega obrtniškega stanu.

Laneno prejo

in domač sukanec izgotavlja in oddaja Mehanična vrvarna, terilnica in predilnica

Anton Šinkovec, Kranj - Grosuplje.

Cenj. naročila na tovarno v Grosuplju.

Pravi malinovec

se vedno dobiva po najnižjih dnevnih cenah pri 30, 14-5

Potnik Srečko, Ljubljana, Metelkova ulica, blizu Belgijske vojašnice.

Istotam se dobijo ekstraktivni izdelki za sodavičarje.

Obrtna banka v Ljubljani

Kongresni trg 4.

Telefon št. 508.

Poštno-črk. urad

št. 12.051.

13, 24-15

daje kredite v obrtne svrhe, po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun obrestuje s

4%

od dne vloge do dne dviga.

M. KUŠTRIN

LJUBLJANA

DUNAJSKA C. 20. — TELF. 470.

PODR. MARIBOR

JURČIČEVA ULICA 9.

PRIPOROČA
PNEVMATIKE ZA AUTO
IN KOLESA, TER VSAKE VRSTE
GUMIJEVIH PREDMETOV, ISOLIRANE ŽICE
ZA ELEKTRIČNO NAPELJAVO IN ELEKTROTEH-
NIČNI MATERIJAL PO NAJNIŽJIH DNEVNIH CENAH ! ! ! !